

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis Ioviani Pontani amorum libri II.

Pontano, Giovanni Gioviano

Venetiis, 1518

In Libro Primo de amore coniugali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13534

35
I. IOVIANI PONTANI DE AMO
RE CONIUGALI LIBER
PRIMVS.

ELEGIAM ALLOQVITVR.

Vc ades, & nitidum myrto compesce
capillum,

h Huc ades ornatis o' Elegia comis.

Inq; nouam uenias cultu præ diuite
formam,

Laxa fluat niueos uestis ad usq; pedes.

Molle micet tenues inter dilapsa papillas

Quæ legitur rubro lucida gemma mari.

Perq; humeros leui demissa monilia collo

Addeceant. aurum sericat uestis amat.

Aurea subductum constringat fibula pectus,

Aureaq; in limbo fila rigente micent.

Quaq; moues, Arabum spires mollissima nardum,

Lenis & Assyrio sudet odore liquor.

Tecum etiam Charites ueniant, tua cura puellæ,

Et iuuet insolita ducere ab arte choros.

Tu puerum Veneris primis lasciuia sub annis

Instruis, & studio perficis usq; tuo.

Et quoties lasso ducit reses oia neruo,

Huc placido refoues candida Nympha sinu.

Hinc tibi perpetuæ tribuit Cytherea iuuentæ

Tempora, neu formæ sint mala damna tuæ,

Hinc iuuenum curis, & dulci conscia furto,

Blanditijsq; capis pectora cuncta tuis.

Ergo ades, & cape diua lyram, sed pectine molli,

DE AMORE CONIUGALI.

Sed moueas dulcia lenia fila sono.
Nam tibi Mercurius pater est, tibi sedula mater
Eurymie cantus nosse, lyramq; dedit.
Quin etiam tu experta novos (ni fallor) amores,
Dulcia supposito gramine furta probas.
Nanq; ferunt patrios uectam quandoq; per Umbros
Clitumni liquidis accubuisse uadis.
Hic iuuenem uidisse, atq; incaluisse natantem,
Et cupuisse ulnas inter habere tuas.
Quid tibi lasciuis puer o' formose sub undis?
Delicijs mage sunt commoda prata tuis.
Hic potes è molli uiola iunxisse coronam,
Et flauam uario flore ligare comam.
Hic potes & gelida somnum quæsisse sub umbra,
Et lassum uiridi ponere corpus humo,
Hic & adesse choris Dryadum, & saluisse per herbas
Molliaq; ad teneros membra mouere modos.
His iuueni succensus amor, formamq; se cutus
Et facilem cantum, quo capis ipsa deos,
Tecum inter salices, sub amicta uitibus ulmo,
In molli iunxit candida membra toro,
Inter & amplexus lassu iacuis uterq;
Et repetita uenus dulce peregit opus.
Quo mage pauca meo Nymphæ concedis amori,
Quosq; legat uersus nostra puella cane.
Hæc ego, cum subito uisi ridere penates,
Et noua fulgenti lumina adesse domo.
Astitit, & risu facilem confessa, deditq;
Adueniens animi nuntia signa sui,
Deq; sinu fluxere rosæ, mollesq; hyacinthi,
Et uiolæ, & rubro lilia mixta croco.

Tum cecinit, plectroq; fidem percussit eburno,
 Et liquidam socio temperat ore chelyn,
 Desine diuitias uersu conferre beato,
 Et faciem pretio uendere uelle tuam.
 Non ego laudarim, cupias si uate relicto
 Diuitis argentum culta puella sequi,
 Forma bonum coeleste, auro quam uendere non est,
 Nam miser è terra fodit auarus opes.
 Et canos formosa time, celeremq; senectam,
 Ante diem cupidis quam deus esse iubet.
 Aurum crimen habet, aurum præ carmine dulci
 Sordeat, ingenij fide puella bonis.
 Odi etiam fastus, quid enim fastidia profunt?
 Hinc odij ueniunt semina mille procis.
 Dum temnit Glaucum formæ confisa superbæ,
 Dum latet, & surda reijcit aure deum,
 Cermenis obrigit, saxoq; in membra recepto,
 Perpetitur tumidi uerbera sæua maris.
 Nunc quoq; signa manent patrijs male fida carinis,
 Quæ procul abducto uela rudente ferunt.
 Neu studium tibi sit peregrinos quærere cultus.
 Contenta est facies simplicitate sua.
 Sint compta crines, nitido sit uestis amictu.
 Munditijs capitur deliciosus amor.
 Pauca loqui studeas. uerum tibi pauca loquenti
 Sit pudor, & niueo qui decet ore rubor.
 Libertas oculis neu sit. fac tempora serues,
 Quers capitur, captus quers retinetur amans.
 Sitq; uni placuisse satis. crudelius ures.
 Artibus ingenuis forma inuanda bona est.

DE AMORE CONIUGALI.

Forte aderam, cum læta Venius Dodonide sylua
Sedula non solita poneret arte comam.
Dum fingit crines, speculum dum consulit, illi
Ludebant similes ante pedes uolucres.
Et modo plaudebant pennis, modo dulcia miscent
Oscula, cumq; suo murmura grata sono.
Laudauit dea mitis aues ab amore, fideq;
Exemplum certi dixit amoris erunt.
Sed neq; te capiat iuuenis, cui picta capillum
Sit coma, cui nimia queritur arte decor.
Hic uanas captatq; auras, mutabilis huic est
Mens, & in incerto qui leuis errat amor.
At uates, cui numen adest, cui Delphica serpit
Laurus, & arguto carmen in ore sonat
Ille tibi coniux ne uelis, non esse recuset
An'ne comes, lateri sit comes usq; tuo.
Dumq; tibi placuisse uelit, non horrida uitet
Prælia, non Scythici littora adire maris,
Non illum gelidi remorentur signa Bootæ,
Non uستا assiduo sole Libystis humus.
Coniugq; fidem seros perducet ad annos,
Tecum amet. & socio uiuet amore senex.
Et tibi sint faciles anni, nec amara senectus,
Obsequio dulcis functa puella uiri.
An'ne iuuuet residem frustra duxisse iuuentam
Expertem grati credula coniugij?
Quin potius laudanda fores, si coniuge cætro,
Si Veneris placidis ipsa fruare bonis.
Vt sine aqua fluiuius, utq; est sine frondibus arbor,
Vt sine sole dies, nox sine luminibus,

Sic turpis sine amore pari, sine coniuge lectus.

Delicijs ille est, illecebrisq; locus.

Ipsa meum teneris noctu complexa lacertis

Clitumnum, cupido demoror usq; sinu.

Nocte etiam uiduo solam cessare cubili

Ipsa uetat, noctis quæ dea finit iter.

Nec Veneri lux grata adeo, quàm gaudia noctis.

Tu'ne deas dubites scita puella sequi?

Hæc, & uirginea tetigit mea tempora Lauri.

Laurea nam dextræ sceptræ Elegia gerit.

Tum liquidis dilapsa notis, quæq; ipsa recedit,

Linqvit odoratæ mollia signa comæ.

Dum spirant ignes, capiunt dum incendia uires,

Et dea tam facilem spondet in arte chelyn,

Tu quoq; blande puer, in me noua uulnera tenta.

Deprecor imperij non ego iura tui.

Vre acer, fige indomitus, neu parce pharetris,

Neu tepeant modicæ pectora nostra face.

Tum mihi mollis eat uersus, tum læta sonabunt

Carmena, tum dulcis profluet ore sonus.

Tu quoq; materiam, sæuq; alimenta furori

Da, curis requies una Ariadna meis.

Ne'ue oculis inimica ueni, neu dura precanti,

Per spem coniugij, uinclaq; nostra rogo,

Vel miseranda tibi est arsure flamma mariti,

O' socij consors cara futura tori.

Hæc precor, hæc utinam nitidis argenteus alis

Annuat, & digiti pignore firmet Hymen.

CARMEN NVPTIALAE, Tibicinem alloquitur.

DE AMORE CONIUGALI.

Hos numeros tibicen ama, atq; hos incipe cantus,
Et placidos festa concine luce modos.
Primus Hymen trucibus molliuit corda puellis,
Atq; animos facili contudit arte feros.
Primus inexpertos uincolo sociauit amores,
Legitimo statuens debita iura toro.
Et primus gratæ decerpto flore iuuentæ,
Primitias Veneris & sua dona tulit.
Hos numeros tibicen ama, atq; hos incipe cantus.
Et placidos festa concine luce modos.
Hic docuit lentis innectere colla lacertis,
Atq; remudato iungere membra sinu.
Hic rixas, pacemq; simul, nunc ore recluso,
Et nunc consertis oscula ferre labris,
Hic lingua titubante loqui, dum spiritus udo
Guttore, dum querulo ducitur ore sonus.
Hos numeros tibicen ama, atq; hos incipe cantus,
Dum texunt uirides Laurea ferta fores.
Hoc primum uirgo didicit bene culta magistro,
Et femur & lateri conseruisse latus.
Atq; inter questus leuers, & murmura nota,
Nunc has, nunc alias arte nouare uices,
Dum gratus resilit membris tepor, imaq; uenis
It uenus, & fesso corpore languet amor.
Hos numeros tibicen ama, atq; hos incipe cantus,
Dum texunt uirides Laurea ferta fores.
Quis fulgor, deus ecce deus. nunc ore fauete.
Desine & imparileis tibia ferre modos.
Sanctus adest, coetusq; suos inuisere gaudet,
Castaq; coniugio nectere uincla parat.

Atq; hæc ut placitis firmet connubia uotis,
 Talia diuino sancit ab ore deus.
 Has ego felici iungo nunc omine dextras.
 Dic iuuenis, dic tu bella puella, placet.
 En placet, ore tuos iuuenis nunc excipe amores.
 Oscula neu uirgo prima dedisse neges.
 Conuenit. dedit hic, accepit & illa. pudicum
 Hoc est. quid uultus scita puella, rubes?
 Atq; oculis animum fas est, atq; ore fateri,
 Gaudia neu tacito uirgo reconde sinu.
 Cætera nox, & nos, & amor, lectusq; docebunt.
 Hæc tu nunc fidei pignora certa cape.
 Quam bene, quod digitis aurum perlucet in istis,
 Anulus hic uobis quod scit uterq; dabit.
 Ite pares, paribusq; animis in uota iuuentæ,
 Et sua concordie reddite iura toro.
 Iungat amor quos iunxit Hymen, tædæq; iugales.
 Quæ iuuenes, teneat hæc quoq; cura senes.

CARMEN NUPTIALE.

Hesperum alloquitur.

e Xorere, optatumq; uiro, optatumq; puellæ,
 Et gratum thalamis Hespere tolle inbar.
 Tuq; tuos Erycna toros uisura, canoras
 Iunge & aues, rutilas præfer & ipsa faces,
 Qualis adesse soles sanctis celebrata Hymenæis,
 Cum timet à cupido nupta nouella uiro.
 Quos dea concilias, rixamq; in gaudia uertis,
 Et tenerum florem carpere amica doces.
 Tecum amor, & casto gaudens concordia lecto,

DE AMORE CONIUGALI.

Cumq; sua ueniat gratia iuncta fide.
Sancte Geni nardoq; comam perfuse madenti,
Felicq; assis Hora benigna pede.
Hesper adest, uideo ecce faces, Hymenæeq; clamat
Vulgus, & omnis io turba Hymenæe uocat.
Ipse deus spargitq; rosas, spargitq; hyacinthos,
Ac sua nimirum munera lætus obit.
Ipse & adest, agitatq; faces, Hymenæe uocate
Dicite io ter io o' Hymenæe io,
Quicquid odoris habent Arabes, unctiq; Sabæi,
Secum habet, atq; suo spirat ab ore deus,
Deq; coma fertisq; fluunt, quoscuq; liquores
Assyrio ueniens deuchit orbe ratis.
Ipse choros mixtus pueris, mixtusq; puellis
Ducit, & ad numerum crura, manusq; mouet.
Vos celebrem cantate deum, atq; Hymenæe uocate,
Dicite io ter io o' Hymenæe io.
Nympha uenit. preit ipse deus, præeuntq; sorores
Idaliæ, atq; nouem Thespia turba deæ.
Scilicet assuetasq; domos, assuetaq; uisunt
Limina, & est uatis sedula cura sui.
Cernite, ut appposito moueant uestigia gressu,
Et plaudat felix a gmen ouante lyra.
Dum choreas, dum plectra mouent euantia diuæ,
Dicite io ter io o' Hymenæe io
Iam uenit cohibete modos. iam tibia siste.
Hæsitat ad primas iam noua nupta fores.
Atq; hanc cunctantemq; gradus, atq; ora rubentem
Admonet his Erato, dulciaq; ora mouet.
Nec dubita, sustolle pedem, felixq; marito,

Et felix natis, o mea limen adi.
 Fortunata domus tibi erit, sancti q; penates,
 Candidus in primis, & sine lite torus.
 Is q; etiam coniux, cui præ te, & munera Cræsi,
 Et diues rutilis sordeat Hermus aquis.
 His Erato subit ornatis Elegæ capillis,
 Candida Punicea conspicienda toga.
 Nec lacrimis, ne fœda oculos formosa nitentis.
 Ad pacem, ad lusus cara puella uenis.
 Deliciasq; tori molles, dulcemq; quietem,
 Quid tua singultu pectora rupta sonant?
 Aspice ut hærentes in te defixit ocellos,
 Vt miser è lacrimis liquitur ipse tuis.
 Nil iuuenis miserere, uetat te flere Hymenæus,
 Et nox delicijs prima futura tuis.
 Ergo age, ne ue uiri amplexus, neu gaudia differ
 Longius, & caros aurea uise lares.
 En bene habet placidos intra sti dia penates,
 Dexter aq; est cupido tam bene iuncta uiro.
 Ite simul, capite amplexus, & colla ligate,
 Vt natos uideant pignora cara suos.
 Iungantur suaq; ora simul, resolutaq; uenis
 Molliter irroret languida membra uenus.
 Complexi, quales hederæ sua brachia nectunt,
 Chaonis & qualis oscula iungit auis.
 Neu dulcem cohibete animam, pax, rixaq; murmur
 Alternent, neu dens, linguæ ponat opus.
 Claudite iam postes. iam lectus cepit amantes.
 Mutua quid testes gaudia differimus?
 Solus ades genialis Hymen, te murmura testem,

DE AMORE CONIVGALI.

Te lacrimas, risus, praelia nosse decet.
Nos aliò, capite optatam post bella quietem,
Dum rediens abigat somnia grata dies.

VXOREM ALLOQVITVR.

q Valis ab Herculeis surgens complexibus Hebe
Visa est erepta uirginitate queri.
Cum lacrimis suffusa genas, impexa capillum
Non oculos coràm est ausa leuare suos.
Talis mane mihi somno digressa mariti
Et queri, & lacrimis ora Ariadna mades.
Salicet & pudor est huius tibi causa doloris,
Vtq; putas merito te tua damna mouent.
Sed tamen est Veneri quod debes, nec tibi soli
Nata, sed & socij sunt tibi uincla tori.
In partemq; uiri cessit pudor. utitur ille,
Hac sibi permissi conditione tori,
Non est quod doleas, mutata pudore uoluptas
In partem cessit atra puella tuam.
Vtere sorte tua, neu te tibi subtrahere stendo,
Gaudia neu tristi perdere mente uelis.
Quid resides? annos iuuet exegisse? iuuenta
Munera cur nullo colligis ipsa sinu?
Et fructum flos iste dabit. tu gaudia carpe
Quæ coniux, quæ te carpere iussit amor.
Hic pudor atq; uenus thalamo iunguntur in uno.
Hæc sunt legitimi uincla honosq; tori.
Et Venerem saluo potes exercere pudore,
Et pudor a grestem præterisse notam.
Quæ nisi rusticitas, lusus fugisse iugales?

Quærit Hymen lusus, gaudia lectus amat.
 Rusticitas inimicat toris, male grata maritis.
 Comparat hæc lites, pacis amicus amor.
 Blanditiæ thalamo gaudent, thalamis Hymenæus.
 Tu fac blanditijs usa ferare nouis.
 Andromache armati fertur petijse mariti
 Oscula, & est blando molliter usa uiro.
 Illum Bistonij redeuntem è munere Martis,
 Excipit in mollis uxor amata sinus.
 Oraq; ab ore fouet, multoq; madentia siccant
 Puluere, & amplexus datq;, capiq; nouos.
 Festa deum genitor summo celebrabat olympo.
 Conueniunt omnes diq; deæq; simul.
 Inter coelicolas forma præstabat Apollo.
 Vincebat cunctas Lux in honore deas.
 In Lucem conuersi omnes iuuenesq; senesq;
 E' facie Phœbi quæq; puella perit.
 Illum exoptabant iungi sibi, at ipse dolebat
 In facie fixus lucida Nympha tua.
 Lux quoq; non notos paulatim concipit ignes.
 In uultu, inq; oculis signa dolentis habet.
 Nec sine Luce sua choreas agitabat Apollo,
 Nec mouet ad numeros hoc sine Nympha pedes.
 Crescit amor, quantoq; magis iam crescit amoris
 Vis patet, et tanto proditur ipse magis,
 Nam sibi dum cupidisq; oculis, nutuq; loquuntur,
 Et male furtiuas dant, capiuntq; manus.
 Illa rubet, stupet hic, numerosq; oblitus uterq; est,
 Atq; imperfecto uerba tenore cadunt.
 Cognita res, facilersq; Iouis peruenit ad aures.

DE AMORE CONIUGALI.

An mea non illos iungere cura potest?
Et Phœbo digna est inquit Lux coniuge coniux,
Digna Iouisq; domo, digna Tonante nurus.
Et Luci coniux, coniux si debitus ullus,
Non alius Phœbo dignior esse potest.
Dixerat, & dextra Phœbum, Lucemq; sinistra
Iam tenet, & iussus carmina pangit Hymen.
Iam Phœbus sponsæ, sponso Lux oscula præbet,
Optatoq; parant iungere membra toro.
Tum phœbus, mea Lux, Lux o carissima dixit,
Quæ tibi prima uelis munera, posce dabo.
Illa uiri iniectis collo suspensa lacertis,
Hæc tua te coniux munera prima peto,
Ut tibi nec sine me, mihi tecum scandere detur
Auratos currus, luciferasq; rotas,
Ut tecum optatoq; sinu, cupidusq; lacertis,
Amplexuq; tuo conspicienda ferar.
Me sine nulla dies, nulla & sine luce uoluptas,
Nulla uenus sine me sit tibi, nullus amor.
Annuit his Phœbus, phœbi Lux candida currus
Fertur, in amplexu conspicienda uiri.
Laudaturq; sinu coniux perlata mariti,
Et merito felix conditione sua est.
Tu'ne deas, Lucemq; sequi formosa recuses?
Exemplum nec te dura mouere potest?
Et breuis est ætas, breuis est & forma puellis,
Illa uolat, paruo hæc tempore nulla manet.
Heu quæ nos fortuna manet? miseranda senectus.
Et morbi comites, quæq; dolenda ferunt.
Frustra præteritos olim reuocaueris annos,
Carpe diem,

Carpe diem, & Genij munera redde toro.
 Hoc tua te uel forma monet, uel coniugis ardor,
 Hoc lex coniugij, uinclaq; amoris habent.

VXOREM ALLOQVITVR
 de militia conquerens.

n On ego diuitias coniux, aurumq; secutus
 Ad tua constiteram limina amata procius.
 Sed mores, sed pura fides, sed gratia traxit,
 Et formæ, quod erat candida fama tuæ,
 His ego permotus connubia grata petebam,
 Et tali felix coniuge uisus eram.
 Fauit amor, teneriq; parens insignis amoris,
 Et sua coniugio uincla parauit Hymen.
 O' mihi felices noctes, lucemq; beatam,
 O' mihi blanditijs gaudia plena suis.
 Ergo ego uota bonis Laribus, Genioq; ferebam,
 Placabam & multa numina sancta prece.
 Inuidit bellorum author, qui pace repulsa,
 Concutit Aemiliae sanguinolentus agros.
 Sæue pater tua tela precor, tuq; arma reconde.
 In Veneris niueos fesse recurre sinus.
 Illa tibi ignotasq; uices, ignotaq; seruat
 Gaudia, delicias lente morare tuas?
 Mars prope a, sic poscit amans, sed terge cruorem,
 Et tua seposita corpora ueste tege.
 Illa quidem tibi tota uacat, dum coniugis artes
 Lemnos habet, dum uir fulmina nigra quatit.
 Quid cessas uiolente, tuosq; moraris amores?
 Me miserum falso nomen amantis habes.

DE AMORE CONIUGALI.

Te belli, te cædis amor non mollia tangunt
Oscula, non gratæ dulcia ad arma uices.
Immemor amplexus & murmura blanda relinquis
Immemor? o' mira rusticitate deum.
Non tibi post iuuenilem operam, mixtasq; querelas
Succurrit lenis lassa per ossa sopor.
Non facilis post bella quies? frustra q; capillum
Nunc colit, & roseo splendet ab ore Venus.
Heu heu crudeles coeunt ad signa manipuli.
Heu heu non se gnes miles obarmat equos.
Milítiam sequitur uates, fert tela maritus,
O' graue coniugium, Pieridesq; malas.
Otia Picridum fuerant, requiesq; maritis.
Non mihi coniugium, non mihi musa ualet,
Sed neq; me uel tela mouent, uel letifer hostis,
Aut iuga perpetua continuata nuue.
Tu coniux, tu sola moues, tu causa dolorum,
Qua sine nec uideor uiuere posse mihi.
Lux grauis, at grauiora manent me somnia noctis,
Somnia imaginibus nigra futura suis,

AD VXOREM.

p Arce meum coniux absens temerare cubile,
Castaq; legitimi fallere iuratori.
Ne'ue alij compone, leues imitata puellas,
Neu mihi sint fidei pignora uana tue.
Qui primus lateri ferrum crudele reuinxit,
Mouit & audaci ferrea bella manu,
Illi sint tristes diræ, cineremq; reuellat
Ianitor, & rabida deterat ossa fame.

Ille mihi caros iuueni detraxit amores
 Durus, & à domina iussit abesse mea.
 Ferrum hosti, cupido noceat cur ensis amanti?
 Tela absint. felix me mea teda iuuet.
 Tu tamen interea cari memor usq; mariti,
 Pro reditu coniux plurima uota dabis.
 Assistatq; tibi soror, & sanctissima mater,
 Absentis curas quæ leuet usq; uiri.
 Et tela noctes, & acu traducere lucem
 Exemplum fidei Penelopea docet.
 Illam non longi mutarunt tempora cursus.
 Non simili ad Troiam prælia gesta mora.
 Casta mane. neu te lusus, neu munera uincant.
 Coniugij dotes uita pudica facit.
 Sive domi tristes fuso solabere curas,
 Sive foris festæ tempora lucis agent,
 Coniugis occurrant animo tibi mille labores,
 Me cœli pluuias sydera iniqua pati.
 Forsitan & lateri seuum quis dirigat enses,
 Et quæ præterea mille timenda time.
 Dum uir abest, neglecta sinus, incompta capillum
 Mœsta sedet uidua Laodomea domo.
 Sæpe illam Aemoniæ blandis adiere puellæ
 Alloquijs, cultus indue dia tuos,
 Neglectas dispone comas, quid lucida fronti
 Gemma? quid à digitis anulus omnis abest?
 Non cultus capit illa suos, non lucida fronti
 Gemma micat, digitis anulus omnis abest.
 Quid non Euadne Thebas urgente marito,
 Impia cum fratres traxit ad arma furor.

DE AMORE CONIUGALI

Ah quàm difficiles egit nocternq; diesq;
Ah quàm omnis miseræ pectore sensus abit.
Non choreæ, cantusq; iuuant, non porticus illam,
Publica, non templis uota, sacer'ue dies.
Euadne quid sola domi, quid pensa, columq;
Vsq; trahis? lacrimis humidaq; ora rigas?
Me miseram cui læter abest, cui dextera cesset,
Cui colar, & formæ debita cura meæ est.
Ergo inter famulas, lanæq; addicta trahendæ
Squalida neglecto delitet in thalamo.
Vtraq; laudata est, exemplumq; utraq; fidæ
Coniugis, & casti certa fides thalami.
Sed neq; sic te exempla mouent, ut non magis ipsa
Coniugis officio sponte fruare bono.
Quodq; decet castas, sola uirtute magistra
Exequere, & per te quid decet, ipsa sapis,
In partemq; uenis nostrorum sponte laborum,
Remq; domi, & natos qua licet arte iuuas.
Forsitan & nobis, quæ sit mens ipsa requiris,
Ne'ue tui mihi sit mutua cura times.
Non ita nos facili iunxit concordia nexu,
Ut sine te coniux ulla sit hora mihi.
Nec sic nostra leui firmata est pignore dextra,
Non sit ut in nostro pectore prima fides.
Ut præsens mihi sola quies, sic pectoris absens
Vna tenes curas, tu regis una uirum.
Sed dabitur, cum læta feret pax otia nobis,
Reddere tam cæro munera coniugio.
Tum liceat thalamoq; frui, socioq; cubili,
Mutuaq; in tacito gaudia ferre simi.

Tum noua suscipient uires incendia rursus,
 Rursus & inuicem uincula castus Hymen.
 Interea memor ipsa tori, sanctiq; pudoris,
 Spe modo uenturi tempora falle uiri.
 Nec spes destituet, namq; ultima ducitur æstas,
 Candida cum celeri sub pede musta fluunt.
 Frigidus Illyricis Aquilo dimissus ab oris
 Admonet hybernas haud procul esse niues.
 Defunctusq; dari sibi postulat otia mules,
 Et parat ad patrios arma referre Lares.
 Ipse mihi uideor iam primæ ad limina portæ
 Iam thalami cupidus uictor adesse fores.
 Teq; meos inter collapsam uita lacertos
 De desiderio languida facta mei.
 Atq; ubi mens redijt longo sermone referre
 Quantum difficile est coniuge abesse suo.
 Implicitamq; humeris, atq; oscula grata ferentem
 Vix redijisse tibi credere posse uirum.
 Quod tu sancte toros celebras qui Hymenæe maritos,
 Annue, & his precibus candidè diue ueni.

ANIMVM SVVM Alloquitur.

h Eus ibis, sine me tamen ibis, quo duce quæso
 O' anime? an'ne amor est, qui tibi monstrat iter?
 Salicet ille uix tibi duxq; comesq; futurus,
 Et dominæ tecum commodus hospes erit.
 I felix, felixq; redi, felicior hospes.
 O' utinam qui te, nos quoq; ferret amor.
 Me miserum quanti montes, & flumina quanta
 Amplexus prohibent cara Ariadna tuos.

DE AMORE CONIUGALI.

Quid tecum Arne mihi, quid cum Rhenoq; Padoq;
 Aut quid cum telis Mars uiolente tuis?
 O' percant ensesq; feri, galeæq; minaces.
 Pax ades, & uincto proelia Marte uacent.
 Pace coronati ludunt ad pocula amantes,
 Inter & insanos uina ministrat amor.
 Atq; aliquis memor absentis conuina puellæ
 Cantat, dumq; canit ebria turba fauet,
 Sollicitaq; choros planta implicat, adsonat udis
 Tibia, & aurato pectine pulsa chelys.
 Pace Ceres Bacchusq; uigent. tum uinitor uinas
 Tu messor spicas, grataq; poma legunt.
 Assidet his coniux, posito quæ sedula fuso
 Optatusq; dapes, uinaq; inempta ferat,
 Et nunc ueloci messem diuertilat aura,
 Impleat ut spolijs horrea triticeis.
 Et nunc calcatis spumantia proela racemis
 Diluit, ac multo decoquit igne merum.
 Nunc legit arbuteos foetus, & olentia poma.
 Quæ ferat in calatho filia parua domum.
 Et nunc selectis matura Cydonia ramis
 Decutit, & filo deligat inde breui.
 Festa dies redit, ornata cum coniuge coniux
 Prodit, & agresti dat sua uota deo.
 Primitias, mollemq; hoedum cum pinguibus agnis,
 Quæq; tegant sacras plurima ferta fores.
 Inde domum leto comitatur fistula cantu.
 Splendet ubi apposito mensa benigna mero.
 Ipsa uiro coniux, uxoriq; ipse ministrat,
 Et plaudit dominis sedula turba suis.

Vina diem celebrant, uino somnusq; uenusq;
 It comes, & ueneri gaudia nota sua.
 O' qui me boreas, o' qui diuus'ue deus'ue
 In gremio sistat pulchra Ariadna tuo.
 Bacche ueni memor ipse tuæ, sed contine ab ista,
 Meq; feras curru Bacche benigne leui.
 Ipse tuas referam laudes, tu gaudia mœstis,
 Tu requies fesso es, te sine dulce nihil.
 Ipse seram uites, ulmo quas rite maritem.
 Ipse traham lenta sarcula dura manu.
 Ac circa leuibus uinclis intenta puella
 Subliget intortis brachia uiminibus.
 Non tamen ut falcem'ue manu, rastro'ue lacertis
 Incutiat. fortis sit labor iste uiri.
 Tunc inuenit inter opus raptimq; interq; laborem
 Oscula de roseis grata tulisse labris.
 Tum sparsos libet ad frontem componere crines,
 Turbatasq; manu restituuisse comas.
 Felices Arabum gentes, quibus uxor in armis
 Astat, & audaci stremia fertur equo.
 Illa sudas, hastamq; uiro, iaculumq; ministrat,
 Adiuvat, & nulli non fauet ipsa loco.
 Communisq; utriq; labor, fortunaq; belli.
 Atq; idem casus, uitaq;, morsq; manent.
 O' mihi si coniux, o' si galeamq;, sudemq;
 Ipsa geras, forti quam lubet esse mihi.
 Castra placent, date tela mihi, perq; arma tubasq;
 Iam inuat audaces conseruisse manus.
 Dum lateri meus ignis adest, non ipse uerebor
 Solus in aduersos corpora ferre globos.

DE AMORE CONIUGALI.

Solus & urgenti clypeos opponere turmæ
Mille licet feriant, mille repellat amor.
Me miserum ne ue ora calor, neu frigora lædant,
Atterat heu molles neu grauis hasta manus.
An mihi iam fuerit dulcis uictoria tanti?
Ut tibi sint formæ damna timenda tuæ?
Te ne ego sustineam rapidi fera sydera Cancræ.
Te ne graues hyemis continuare niues?
Te ne hymbres, eurosq; procul sit gloria belli,
Rursus in ærios prælia abite notos.
Et rursus pax alma redi, cui blanda uoluptas
Sit comes. & felix omnia cæntet amor.

QUERITUR DE Expeditione obeunda.

m. Vsarum quondam, Bacchiq; domestica cura
Ipse tuam colui candide Phœbe lyram,
Assuetus riuusq; sacris, & rure beato
Compositæ mentis otia grata sequi.
Cum Veneris placidos componebanus in usus
Carmina, quis esset conciliandus amor.
Nunc uates ad bella trahor, Martemq; cruentum
Heu pharetris parcas hostis acerbe tuis.
Parce pater Gradine, leuissq; auerte sagittas.
Extincto quæ nam est gloria uate tibi?
In trucibus fera tela uiris consumere oportet.
Præterit imbelles ira leonis oues.
Te quoq; mouit amor. prosit mihi nomen amantis,
Et supplex & amans noscat amantis opem.
Imbellis mihi fila lyræ, non letifer arcus,
Et placet appposito plurima mensa mero,

Et placet, arenti sitiunt cum rura Leone
 Umbra, sonat placida qua leue murmur aquae.
 Aut tenuem uisco praedam, uel arundine piscem
 Excipere, aut alta tendere ualle plagas.
 Arma uiros ac bella decent, nos grata Camoenis
 Oca, & in molli culcitra picta toro.
 Et tamen instructasq; acies, ac signa uidere
 Cogimur, & patria tam procul esse domo.
 Me miserum poterone tuis Ariadna lacertis
 Longius, & facie sic caruisse tua?
 Et poterone oculis? non haec constantia nostra est.
 Vincat amor. iam iam turbide Sene uale.
 Castraq; turrigero ualeant circumdata uallo.
 Me me amor audaces cogit inire uias.
 Ille per oppositas secreto limite turmas
 Ducat, & hostilers praeterit insidias.
 Ille iter in tenebris explorat, & obuia monstrat.
 Hoc duce per Syrtes sit uia tuta mihi.
 Heu heu quam pleno decurrit margine Sensus.
 Heu heu quam ripas non capit ipse suas.
 Non rapidas capit amnis aquas. trahit arua domosq;
 Et iuga diuulsis montibus hausta uehit.
 Sors igitur plusquam uel amor, uel numina possunt.
 Exercet uires casus ubiq; suas.
 Casus Abidenis iuuenem demersit in undis,
 Cum petit amplexus Sesta puella tuos.
 Casus Threicio consortem sustulit Orpheo,
 Errat dum nudo prata per uida pede.
 Omnia casus agit. quod non dat amor ue uenus ue
 Eueniet, quoties casus & ipse uolet.

DE AMORE · I CONIUGALI.

Frustra igitur diuos miseri ueneramur amantes.

Numen Amor nullum est, numen inane Venus.

Orta mari: cum praesit aquis, cur flumina parent

Nulla, nec est misero qui ferat amnis opem?

Et quondam fontes, & quondam flumina amarunt,

Saeuire haec una est gloria Sene tibi.

Saeuiat in te atroxq; canis, rabiesq; leonis,

Atq; hyemis medio tempore sictus eas.

AD VXOREM DE liberis educandis.

q Vid tibi communis natus, tria pignora coniux

Commendem? quarum maxima cura tibi est.

Nam tua nec uirtus, nec amor monitore marito

Indiget, & matris munera docta subis.

Sed tamen, ut partesq; neas, & iura tuerer,

Ne'ue absens uidear non memor esse domus,

Hac obeunda tibi constanti pectore mando,

Officij quae sint munera certatui.

Primus honos pietasq; deo, templisq; dicatis.

Hoc primum discant pignora nostra, uide.

Templa adeant caste, castisq; piissima uotis

Dona ferant. gaudet simplicitate deus.

Tum colere antiquas artes, maternaq; iussa,

Atq; agili discant carpere pensa manu.

In digitis acus, ante pedes intexta quasilli

Viminaq; & fuso stamina torta leui.

Hoc Tanaquil opus, hos mores Lucretia monstrat,

Phylacidae hos coniux, Telemachiq; parens.

Multa pater, materq; ualent infundere natis.

Transit & in seri iura nepotis auus.

Insita sed studio uis confirmanda fidei est,
 Natura ut mores induat usa bonos.
 Arte opus est. artem solers quoq; perficit usus.
 Perficit ars, quicquid reperit ingenium.
 Sponte sua quamuis tellus foecunda, nouari
 Poscit, & optata gaudet arantis ope.
 Sponte sua uitis profert Baccheia racemos,
 Sed tamen assidua falce colentis eget.
 Quid, quod quæ sterilis natura creuerat arbor
 Insita pomiferas portat homiستا comas.
 Arte igitur natura iuuatur, & arte magistra,
 Sumunt diuersos pectora nostra habitus.
 Format aratorem domita ceruice iuuenctum
 Agricola, ut currus axe sonante ferat.
 Format equum domitor, sic ut petat obuius hostem,
 Sensit ubi audaces signa dedisse tubas.
 Dum tenera est ætas, dum mens, patiensq; magistri,
 Tum proprias artes quisq; docendus erit.
 Ergo dum molles animi nunc imprime mater
 Quæ pietas, quæ lex, fasq; pudorq; iubent.
 Plura licet nostras commendent dona puellas
 Matronæ decus est una pudicitia,
 Forma breuis, uigor est animi splendorq; uirilus.
 Munificam regis addeceat esse nurum.
 Nos pudor, ac probitas nos uitæ ruga seueræ,
 Nos labor insomnis, mensq; parca decet.
 Otia nequitiam suadent, dat luxus amori
 Fomenta in uenerem seue Lyæe rapis.
 Dicitur & fontes, fontanaq; numina amasse
 Quæ dea tutelam uirginitatis habet.

DE AMORE CONIUGALI.

Leneos latices odisse, & pocula Bacchi,
 Pocula uirginibus pernicioſa ſuis.
 Calisto' Arcadias cur uerſa errauerit agris,
 Fama tenet ſacrum deſtitiſſe chorum.
 Naiadum & latebras medijs petiſſe diebus,
 Sermone & longas continuaffe moras.
 Illic Oenones miſeros cognouit amores,
 Cognouit uerſos ad ſua furta deos.
 Illic Eueni natam pugnacibus armis
 Abreptam, atq; Idae præpoſuiſſe torum.
 Cognouit ſpretum dilecta ab uirgine Phoebum,
 Euenum rapidis ſponte ſubiſſe uadis.
 Qualia dum memorant faciles ad furta Napææ,
 Arcas amat uerſos ad ſua uota deos.
 Corrumpunt mala dicta animum, moresq; uerendos
 In ueros ſenſus ſæpe abiere ioci.
 Lasciuos igitur coetus, laſciuâq; uerba
 Pignoribus noſtris rite cauenda uide.
 Penelopeſ nunquam, nunquam Lucretia uidit
 Iſtrio dum molli ſcenica uoce canit.
 Tempa pudicitiam maculant, ni rite peractis
 Rebus abis, templi noxia ſæpe mora eſt.
 Ruſtica nec mihi ſit, nec ſit mihi blanda puella,
 Quanquam ruſticitas labe uacare poteſt.
 Blanda prociæ facile eſt, & amata ad ludicra uelox,
 Sit proculo' proculo' blanda prociæq; mihi.
 Non quales ageret didicit numeroſa choreas,
 Sed quos exigeret Laodomeſa colos.
 Dum trahit ante rotas deuictas Scipio gentes,
 Et per agit magnos libera Roma iocos.

Matronæ iuuenesq; simul per compita saltant,

Concinit & uarios tibia Lyda sonos.

Romanos inquit numeros inflare memento

Aemilia, & nostros aduena tange modos.

Non omnis igitur numeros, non quasq; choreas

Quæ proba, nec quæuis carmina nosse cupit.

Ausam uix memorant tectis Argian auitis

Prodisse, & raras urbis adisse domos.

Quæ casta est, thalamo gaudet laribusq; paternis,

Turba nocet turbæ, crimina ubiq; placent.

Est oris quoq; lex, est & sua cura capillo.

Quam tenuisse decet, præteruisse nefas.

Euadne hoc placuit, placuitq; hoc Martia cultu.

Ornatus tamen est neutra secuta nouos.

Ante Helenam nullæ crines emere puellæ.

Troia docet quantum non sua forma nocet.

Nec faciem, nec colla prius, nec pectora norans

Pingere, nec fucō consuluisse genis.

Primæ Sirenes cultus docuere negatos.

Est noua sed crimen poena secuta nouum.

Quid tibi præcipiam molles uitare fenestras?

Ad culpas aditum laxa fenestra facit.

Libera mens, captiua tamen sint lumina, quando

Hanc animo inuenit seua libido uiam.

Cogite fallaces, animus ne peccet, ocellos.

Cogite, libertas ne peritura cadat.

Pellite materiam, primasq; extinguite flammæ.

Vincite, uincentes palma decusq; manent.

Hæc tibi nunc coniux, non ut moueam ue rogem ue,

Sed studium absenti noris ut esse domus.

DE AMORE CONIUGALI.

Perge, & consortem natis nunc exige curam.
Est labor, at merces magna parata tibi.

EXULTATIO DE filio nato.

i Te procul curæ insomnes sint omnia læta.
Cretensi lux hæc more notanda mihi est.
Ite iterum curæ insomnes procul, ite dolores,
Fulserit hæc nitido sydere fausta dies.
Qua mihi vitaleis genitus puer exit in auras.
Spargite nunc uarijs atria tota rosis.
Spiret odoratis domus ignibus, æmula Lauro
Myrtus adornatos pendeat ante lares.
Ipsè deos supplex tacita uenerabor acerra,
Et reddam sacris debita tura focis.
Sanctè Geni tibi sollemnis prostratus ad aras
Fundo merum, & multo Laurus in igne crepat.
Vota manent. sua signa deum testantur, & omen
Clara dedit celeri flamma uoluta gradu.
Ipsè & pacato mouit sua uertice ferta,
Et fragilis cecidit crine decente rosa.
Ipsè manu rata signa dedit, tu sydere dextro
Edite, felices exige nate dies.
Produc fatalisq; colos, & longa sororum
Stamina, dent faciles in tua fila manus.
Spesq; patris matrisq; auge, superesq; parentum
Vota, fluant Hermus, Lydiaq; unda tibi.
Auguror & patrias olim meditaberis artes,
Et studia antiquæ non inhonora domus.
Sive tibi cæcumen placeat, tibi cæcumen Musæ

Dictabant, uirides cinget Apollo comas. O I. I
 Siue uias caeli, rerumq; exquirere formas,
 Naturæ & causas explicuisse iuuet,
 Seu leges, atq; arma fori, te proxima possunt
 Exempla, & patres extimulare tui.
 Sed neq; te uel dirus amor, uel gloria belli
 Vicerit, ut matri sis timor usq; tuæ.
 Illa grauis tulerit decimo iam mense labores
 Languida de partu mortua penè mihi.
 At tu iam tanto mater defuncta periclo
 In noua præteritos gaudia uerte metus.
 Iam mater, quid matris opus, quid munera differs?
 Cur non materno iam cubat ille sinu?
 En patri similis oculos, en mater in ore est,
 En uultus, in quis spirat uterq; parens,
 En senj solamen adest. uos spargite multo.
 Flore domum, & thalamus lenior afflet odos.